VarjoNova

Su 9.2.2025 15.00
Helsingin Konservatorio (Ruoholahdentori 6)

VarjoNova-konsepti esiteltiin Musica nova -festivaalin yhteydessä jo parikymmentä vuotta sitten, **Kimmo Hakolan** johtajakaudella. VarjoNova oli tuolloin Musica novan sisälle rakennettu minitapahtuma, jonka muutamassa konsertissa musiikkiopistojen soitto-oppilaat esittivät opistojen sävellysoppilaiden kappaleita sekä muuta nykymusiikkia. 2025 Musica novaa varten VarjoNova on nyt lämmitelty uudelleen, hieman uudistettuna ja päivitettynä.

Mukana VarjoNovassa on joukko pääkaupunkiseudun musiikkiopistoja, joissa opetetaan sävellystä. Kun uutta VarjoNova-kierrosta alettiin pari vuotta sitten hahmotella, musiikkiopistojen taholta nousi päällimmäiseksi toive, että sävellysoppilaiden kappaleita olisivat työstämässä ja esittämässä ammattimuusikot. Iloksemme saimme VarjoNovaan mukaan maamme nykymusiikkiyhtyeiden pitkän linjan kärkikastiin lukeutuvan Zagros Ensemblen.

Musiikkiopistojen sävellyspedagogit ovat saaneet ilmoittaa VarjoNovaan mukaan oppilaitaan, jotka ovat työstäneet viime syyslukukauden mittaan uusia kappaleitaan paitsi oman sävellysopettajan, myös Zagros Ensemblen muusikoiden kanssa yhteisen työpajan merkeissä.

Toisena tärkeänä elementtinä VarjoNovassa on suomalaisten ammattisäveltäjien kirjoittama pedagoginen kamarimusiikkiohjelmisto, jonka kautta musiikkiopistojen soitto-oppilaat saavat elävän kontaktin nykymusiikin maailmaan ja yhteissoittoon. Suomen Säveltäjät ry on koonnut suomalaisten säveltäjien pedagogiseen ohjelmistoon keskittyvän teoslistauksen, josta kuullaan otteita VarjoNova-konsertissa musiikkiopistojen oppilaiden esittäminä. Vaikka tähän konserttiin on käytännön syistä voitu kutsua mukaan musiikkiopistoja vain pääkaupunkiseudulta, Music Finland Coren välityksellä pedagogisen ohjelmiston listaus tulee tarjolle myös valtakunnallisesti.

VarjoNova-konsertin alkupuolella kuullaan pedagogisia kamarimusiikkiteoksia ja jälkipuoliskolla sävellysoppilaiden kappaleita. On mielestäni hauska sattuma, että yksi konsertissa kuultavien pedagogisten kamarimusiikkiteosten säveltäjistä on Tara Valkonen, joka osallistui aikoinaan VarjoNovaan nuorena sävellysoppilaana.

VarjoNovan eri osa-alueet liittyvät monin tavoin vuoden 2025 Musica nova -festivaalin Yhdessä-teemaan, jossa tarkastellaan, mitä voi syntyä yksilöiden välille. VarjoNovassa on konkreettisesti läsnä niin yhteistyö eri-ikäisten ja eri vaiheessa musiikillista matkaansa olevien ihmisten välillä, maamme laadukas musiikkioppilaitosten verkosto, vuorovaikutus säveltäjien, oppilaiden ja opettajien, esittäjien ja yleisön välillä, kuin myös yhteismusisoinnin edellyttämä luottamus ja sanaton, taianomainen kommunikaatio.

Lämpimät kiitokset kaikille VarjoNova-yhteistyössä mukana olleille ja yhä jatkossakin uuden musiikin asiaa ajaville musiikkiopistoille, pedagogeille, oppilaille ja muusikoille. Erityiskiitos Itä-Helsingin musiikkiopistolle, joka tarjosi harjoitustilat sävellysoppilaiden VarjoNova-kappaleiden työpajailua ja harjoittelua varten.

Tuuli Lindeberg
Musica nova -festivaalin taiteellinen johtaja

Ps. haastattelen muutamia VarjoNovassa mukana olleilta sävellysoppilaita, -pedagogeja ja muusikoita ma 10.2.2025 klo 13-14 NovaNurkassa, Sibelius-Akatemian R-talon Feeniksissä (Pohjoinen Rautatiekatu 9). Tähän Valokeilassa VarjoNova -tilaisuuteen on vapaa pääsy – tervetuloa kuulolle!

Ohjelma:

Tara Valkonen: *Play* (2024), Suomen ensiesitys
SelloTornado-yhtye:
Loviisa Nyholm, Veikko Aarnio, Rufus Sinkkonen, Oiva Paasi, Toivo Kilpiö, Valeria Haapanen, Anton Liikanen, Samuel Latonen, Isla Konttinen, Elsa Moberg, Olivia October
(Keski-Helsingin musiikkiopisto, ohjaaja **Markus Hallikainen**)

Olli Moilanen: *Suosta*
Sointu Fabritius, bassoklarinetti; **Helena Rauha**, alttosaksofoni; **Ana Constantin**, piano
(Itä-Helsingin musiikkiopisto, ohjaajat **Nanako Lammi & Kristiina Junttu**)

Olli-Pekka Tuomisalo: *Una Macchina*
I Chased – Funky Town
II Cascades
III Tower of Inspiration
Osmo Palmu: *Allegretto poco inquieto*
Annika Granqvist, huilu; **Joel Peltonen**, kitara; **Sampo Jurvanen**, baritonisaksofoni
(Musiikkiopisto Juvenalia, ohjaaja **Antti Vahtola**)

Maleena Linjama: *Tervapääskyt palaavat*
Julianna Ren ja Chris Ren,
piano nelikätisesti, piano
(Musiikkiopisto Juvenalia,
ohjaajat **Susanna Pajukangas & Sonja Fräki**)

Outi Tarkiainen: *Vapautensa antanut*
Minna Leinonen: *Knok nok*
Ellen Herler, alttoviulu ja **Daniel Saks**, alttoviulu
(Itä-Helsingin musiikkiopisto,
ohjaaja **Tiina Brännkärr**)

***

Joel Malmberg: *Hämärän kaikuja*
(Länsi-Helsingin musiikkiopisto,
sävellysop. *Teemu Halmkrona*)

Nella Pänkäläinen: *Shades of winter*

(Vantaan musiikkiopisto, op. **Eetu Ranta-aho**)

Otso Kallio: *Sepposen selkä*
(Espoon musiikkiopisto, op. **Markku Klami**)

Sofia Suvilehto: *Jousikvartetto*
(Käpylän musiikkiopisto, op. **Pekka Koivisto**)

Alex Belákovics: *Muistojen nocturno*
(Musiikkiopisto Avonia, op. **Robert Ruohola**)

Ben Cobb: *From elsewhere*
(Espoon musiikkiopisto, op. **Markku Klami**)

Eino Launonen: *Rhapsody*
(Helsingin konservatorio, op. **Markku Klami**)

Mark Sulander: *Teekupit*
(Helsingin konservatorio, op. **Markku Klami**)

Olga Niemi: *Kaamos*
(Espoon musiikkiopisto, op. **Markku Klami**)

Leo Vauhkonen: *Erimielisyydet*
(Espoon musiikkiopisto, op. **Markku Klami**)

Esiintyjät:

Zagros Ensemble:
Kaisa Kallinen ja Hannu Vasara, viulu
Camilla Vilkman, alttoviulu
Miika Uuksulainen, sello
Risto-Matti Marin, piano
Hanna Kinnunen, huilut

Mikko Raasakka, klarinetti
Tommi Hyytinen, käyrätorvi

Yhteistyötahot ja tukijat:

Musica nova Helsinki, Suomen Säveltäjät ry, Svenska kulturfonden

Mukana:

Espoon musiikkiopisto
Helsingin konservatorio
Itä-Helsingin musiikkiopisto
Keski-Helsingin musiikkiopisto
Käpylän musiikkiopisto
Länsi-Helsingin musiikkiopisto
Musiikkiopisto Avonia
Vantaan musiikkiopisto
Musiikkiopisto Juvenalia

Teoskommentit konsertin toisen puoliskon teoksista:

Teos *Hämärän Kaikuja* on noin 1,5 vuotta vanha pianokappale. Sävelsin sen alunperin Tapiolan pianokilpailuihin, sillä halusin ohjelmaan omaa musiikkiani. Teos kuvaa vuorien takaa kajastavaa aurinkoa. Halusin teokseen myös kaikuefektin. Teos on mielestäni mukava soittaa, koska se antaa tulkinnallisia mahdollisuuksia tehdä siitä oman näköinen.”
– Joel Malmberg

Shades of Winterin työstäminen alkoi ilmoittaumisellani Sävellys- ja sovituskurssille. En ollut aikaisemmin säveltänyt mitään, joten lähdin täysin nollasta. En myöskään ollut tietoinen mahdollisuudesta osallistua VarjoNovaan, joten en pyrkinyt työlläni mihinkään tiettyyn tavoitteeseen vielä siinä vaiheessa.

Aloitin miettimällä ensin seuraavia asioita:
Onko jotakin tiettyä aihetta, johon haluaisin kappaleeni liittyvän?
Entä mitä instrumentteja sopisi aiheeseeni?
(Zagros Ensemblen instumenttivalikoimasta)

Minulla oli heti alussa aihetta miettiessäni vahva intuitio, joka vaati kappaleen kertovan talvesta. Ajattelin, että soittimien täytyisi olla sellaisia, joiden äänenväri muistuttaisi herkkää, kaunista talvea. Poissuljin siis ns. kovaäänisemmät, enemmän muihin musiikin tyylisuuntauksiin sopivat soittimet, kuten rummut. Koska tämä oli ensimmäinen sävellykseni koskaan, ajattelin, että olisi helpompaa tehdä sävellys jollekin sellaiselle instrumentille, josta minulla on valmiina paljon tietoa. Soitan itse harmonikkaa ja pianoa, mutta päädyin tällä kertaa tekemään sävellykseni soolopianolle (tässä vaiheessa mukana ei ollut vielä selloa ja viulua).

Kappaleen työstö sujui mallikkaasti ja hain koko ajan erilaisia sävymaailmoja miettien talvea vuodenaikana. Ajattelen kappaleessani olevan selkeästi kolme erilaista sävymaailmaa; alun intro, joka toistuu myös lopussa ja johdattelee teemaan, A-osa, joka kuvaa talven herkkyyttä ja samalla voimakkuutta ja myrskyä, sekä modulaatio B-osaan, joka kuvaa pieniä lumesta heijaistuvia auringon pilkahduksia, joita talvi useimmiten tuo tullessaan. Lopun outro (sama kuin alun melodia), palauttaa kuulijan takaisin talven syntymiseen. Ajattelen kappaleeni siis olevan tiivistetty kuva talvesta vuodenaikana; synkkyyttä, lumisadetta, herkkyyttä ja aurinkon pilkahduksia. Teos on talvi kaikessa kauneudessaan ja sävyissään, mistä se onkin saanut nimensä. Haluan muistuttaa sillä ihmisiä siitä, että talvi ei ole pelkkää loskaa ja kuraa, vaan siitäkin vuodenajasta löytyy monenlaisia puolia – jokaiselle jotakin.

Sain vasta myöhemmin tietää, että Musica Nova-festivaalissa teemana on yhdessä soittaminen, mikä vaikuttikin kappaleeseen todella paljon. Minun oli hieman vaikea soveltaa kurssilla opittuja asioita toteuttaessani sellon ja viulun stemmoja. Olin kuitenkin ihan tyytyväinen lopputulokseen, mutta otan mielelläni vastaan kehitysideoita, koska jouduin tekemään teoksen loppuun hieman kiireessä.
– Nella Pänkäläinen

The loop on kolmiosainen teos, joka käsittelee elämän muutoksia. Elämä on täynnä muutosta. Muutos on hienoa ja tärkeää, mutta se voi olla myös hyvin pelottavaa, ikävää ja surullista. Teoksen osat käsittelevät niitä kolmea tunetta, jotka itse olen tunnistanut muutoskohdissa elämässäni. The fall kertoo pelosta ja hätäännyksestä, joka liittyy muutokseen ja menetykseen. *The wake* kertoo surusta ja hyväksynnästä, joka kumpuaa jonkin vanhan katoamisesta. Konsertissa esitettävä osa, The beginning, kertoo uudesta alusta ja siihen liittyvästä innostuksesta ja varauksesta. Uusi alku aloittaa uuden jakson elämässä. Muutos kuitenkin jättää jälkensä elämään, ja sen vaikutukset näkyvät myös uudessa elämänjaksossa.
– Sointu Fabritius

Sepposen selkä on lyhyt post-minimalistisvaikutteinen kamarimusiikkiteos huilulle ja pianolle. Teoksella ei oikeastaan ole minkäännäköistä syvempää merkitystä, eikä sen musiikillinen sisältö millään tavalla liity sen nimeen. Teoksessa on kuitenkin hitaasti kasvava rakenne, jossa musiikki etenee yhä tiheämmin vaihtuvien harmonioidensa kautta lopun huippukohtaan. Huippukohta on hyvin tapahtumarikas, ja tämän teoksen lopun jälkikaikua jäädään kuuntelemaan melkein minuutin. Teoksessa muusikot tulevat yhteen luomaan suuremmoisen kokonaisuuden.
– Otso Kallio

Tämä Jousikvartetto on ainutlaatuinen ja sitä on mielenkiintoista kuunnella. Kun kappaletta kuuntelee todella tarkasti, huomaa sen eri osissa erilaisia teemoja. Tunnelma tässä kappaleessa on määrätietoinen ja sen voi tulkita myös salaperäisenä.

Sävellysopettajani ja hänen minulle kuunneltavaksi antamansa kappaleet ovat inspiroineet minua tässä kappaleessa mm. **Ruth Crawford Seegerin** jousikvartetto.
– Sofia Suvilehto

Muistojen nocturnossa musiikki alkaa kuin hiljainen kutsu astua kauan unohdetulle tanssilattialle. Ensimmäisessä osassa tanssi on pehmeää ja hillittyä, lempeää keinuntaa, joka kuljettaa kuulijaa unohtuneiden muistojen äärelle. Jokainen askel otetaan rauhallisesti, lämpimien muistojen siivittämänä, mutta pianon hienovaraiset dissonanssit vihjaavat surumielisyyden läsnäoloon pinnan alla. Kun teema avautuu ja jouset liittyvät mukaan kevyellä näppäilyllä, tuntuu kuin itse aika olisi läsnä ja tikittäisi varovasti eteenpäin. Teema kutsuu tutkimaan jokaista hetkeä tässä rauhallisessa, nostalgisessa muistelossa.

Toinen osa johdattaa hieman tummemmalle polulle, uteliaisuuden sävyttämänä. Tanssin tahti säilyy samana, mutta askeleet pienenevät, ikään kuin epäröiden ja pyytäen menneisyyttä paljastamaan lisää. Kurkotat jotakin erityistä kohti—vanhaa muistoa tai hetken häivähdystä, joka tuntuu liukuvan käsistä. Kun teema toistuu, muisto tuntuu laa-jenevan, ikään kuin et enää keskittyisikään yhteen ainoaan hetkeen, vaan kokoaisit palasia kokonaisesta elämänvaiheesta. Tanssi on tutkiva, pehmeä kutsu kohti muistoja, jotka kantavat mukanaan sekä lämpöä että kaukaista kaihoa.

Kolmannessa osassa surumielisyys valtaa tilaa, peittämättä itseään enää katkeransuloisuuteen. Askeleet ovat nyt nopeita ja hennosti asteltuja, mutta rajoittuneita, ikään kuin liikkuisit pienessä ympyrässä, kykenemättä lähtemään kauas. Tässä tanssissa ei ole huolimattomuutta, vaan hiljaista periksiantamattomuutta, kun kuljet muistoissa, jotka kantavat painoa, jonka olet valmis ottamaan vastaan, vaikkakin hieman vastahakoisesti. Tämä on sisäänpäin suuntautuva matka, melkein meditatiivinen, ja jokainen askel on lempeää tunteiden tutkimista, eteenpäin kulkemista pehmeällä päättäväisyydellä.

Neljäs osa purskahtaa sitten kaaokseen. Tanssi muuttuu nyt raivokkaaksi, aivan kuin olisit eksynyt raa'an tunteen pyörremyrskyyn. Jokainen askel, jokainen ele on liioiteltu, liikuttava valitus. Musiikki on voimakasta, mellakoivaa ja riitasointuista. Se on kuin voima, joka vetää sinua kipeimpien muistojen läpi. Tässä ei ole hiljaisuutta—vain villiä, hillitöntä intensiteettiä, joka tempaisee mukaansa ja ravistelee pintaan kaiken pinttyneen surun. Tämä osa on puhdistava, kuin varjojen karkottamista tanssissa, joka ei jätä tilaa maltille.

Lopulta pääteema palaa jousien nopean rytmin säestämänä. Kellon tikityksen tuntu palaa, mutta tällä kertaa kiireellisemmin, ikään kuin aika kulkisi nopeammin ja vaatisi sinua palaamaan nykyhetkeen. Askeleet ovat jälleen hallittuja mutta myös itsevarmoja, jokainen liike rohkea tunnustus menneestä—sekä ilosta että surusta. Muistot pyörivät ympärillä, eläväisinä mutta etäisinä, kuin näkymät, joita katselet kaukaa. Tanssi on nyt hyväksymistä, viimeinen kumarrus sille, mitä on ollut ja mitä on jäljellä.

Teos päättyy lempeään arpeggioon, hellästi vapauttavaan sointiin. Olet palannut matkaltasi juurtuneena tyytyväisenä nykyhetkeen, mutta pienellä, heiveröisellä yhteydellä kaikkeen, mitä oli ennen. Nyt on rauhan tunne. Vaikka osa sinusta pitää yhä kiinni menneisyydestä, otteesi on niin kevyt, ettei se pidättele sinua, kun katsot kohti tulevaa. Musiikki hiljenee jättäen jälkeensä hiljaisen kaiun muistojen hyväksymisestä ja tulevaisuuden rauhallisen syleilyn.
– Alex Belákovics

From elsewhere kuvaa prosessia, jossa musiikin osat ja pienet ideat lähtevät epäyhtenäisyydestä ja päätyvät keskenään harmoniaan tai tasapainoiseen tilaan. Yritin silti säilyttää jokaisen musiikillisen idean sielun ja muuttaa vain koko kappaleen tunnelmaa jännittyneestä rauhalliseen.

Jokaisella soittimella on oma sävynsä ja sitä vastaava musiikillinen idea. Olen keksinyt nämä ideat oman kokemukseni avulla. Kappaleessa kuuluu viitteitä mm. tangoon ja kansanlauluihin. Oma instrumenttini on harmonikka, joten nämä molemmat musiikkityylit ovat minulle hyvin tuttuja.
– Ben Cobb

Eino Launonen kohtasi haasteita vuoden 2024 loppupuolella. Nuoren säveltäjän elämä oli täynnä myrskyjä, joihin liittyivät niin sisäiset ristiriidat kuin ulkoiset odotukset. Vaikka hänen orkesteriteoksiaan on esitetty merkittävissä yhteyksissä ja ne ovat herättäneet kiinnostusta, henkilökohtaiset haasteet ja epävarmuus tulevaisuudesta varjostivat hänen luovuuttaan. Musiikin maailma, joka aiemmin oli ollut turvapaikka, muuttui pelottavaksi labyrintiksi, jossa jok' ikinen nuotti tuntui kyseenalaistavan hänen identiteettinsä.

Näistä levottomuuden hetkistä alkoi kuitenkin muotoutua hänen *Rapsodiansa*, joka perustuu luonnoksiin hänen suunnitteilla olleesta toisesta sinfoniastaan ja kehittyi itsenäiseksi teokseksi. Sävellystyö oli hidasta ja haparoivaa, ja ideat tuntuivat kiertyvän spiraaliksi, jossa aiemman sinfonian teemat muotoutuivat uudelleen ja löysivät uuden, vapaamman ilmaisun. Jokainen luonnos antoi tietä seuraavalle, ja lopulta Launonen huomasi luoneensa musiikillisen kudelman, joka oli täynnä odottamattomia käänteitä ja tunteiden vaihtelua.
– Eino Launonen

Teekupit heijastaa yhdessäoloa ja yhteisen hetken jakamista, johdattaen kuulijan matkalle arkisten keskustelujen ääreltä kohti universumin suurempia ulottuvuuksia, kuten galaksien yhdistymistä. Teekuppien äärellä käytävät keskustelut ovat intiimejä ja pysähtyneitä, mutta niiden merkitys laajenee avaruuden mittakaavaan, jossa galaksit sulautuvat toisiinsa. Tämä yhtymäkohta ilmentää hetken ajattomuutta: kaikki tapahtuu tässä ja nyt, aivan kuten teen juominen ja galaksien kosminen tanssi, molemmat yhtä luonnollisia ja aistillisia prosesseja. Teoksen tunnelma vangitsee sen, miten pienet ja suuret hetket kietoutuvat yhteen saumattomasti ja harmonisesti.
– Mark Sulander

Sävellykseni *Kaamos* käsittelee yhteisöllisyyden ja yksinäisyyden välistä jännitettä ja vuoropuhelua, joka on ollut vahvasti läsnä omassa elämässäni ja yhteiskunnassa laajemminkin. Erityisesti koulumaailmassa tasapainottelu näiden kahden tunteen välillä on vaikeaa ja vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin ja koulumenestykseen. Teokseni inspiraationa ovat olleet ne hetket, jolloin ihminen kokee olevansa irrallaan muista, mutta myös ne hetket, jolloin yhteenkuuluvuus ja yhteys toisiin tuntuvat vahvemmilta. Halusin sävellyksen kautta tutkia, miten nämä vastakkaiset tunteet voivat elää rinnakkain – voivatko ne sulautua yhdeksi kokemukseksi?
– Olga Niemi

Sävelsin teoksen *Erimielisyydet* syksyllä 2024 haluten tuoda uutta näkökulmaa konfliktitilanteisiin, sekä niiden seurauksiin että ratkomiseen. Jokai-nen soitin kuvastaa yhtä henkilöä, ja kyseisen henkilön näkökulmaa. Teoksen aikana jokainen henkilö esittää oman mielipiteensä, ja selviääkin että mielipiteet eroavat toisistaan. Teoksen loppua kohden he saavat käsiteltyä erimielisyytensä.
– Leo Vauhkonen